KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 13.12.2022

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

tav@eduskunta.fi

KULUTTAJALIITON KIRJALLINEN LAUSUNTO AJANKOHTAINEN ENERGIAPOLITIIKAN TILANNE EU:SSA JA SUOMESSA, 0 13/2022 VP

Sähkömarkkinoiden ja sähkön hinnan ajankohtainen tilanne

Kuluttajaliitto ry kiittää lausuntopyynnöstä ja kutsusta tulla kuultavaksi. Kirjallisena lausuntonaan liitto toteaa seuraavaa sähkömarkkinoiden ja sähkön hinnan ajankohtaisesta tilanteesta:

Kuluttajaliitto katsoo, että vallitseva markkinatilanne aiheuttaa erityisiä haasteita haavoittuvassa asemassa oleville ja pienituloisille, mutta toisaalta myös keskituloisille kotitalouksille. Samalla kuin monien sähköalalla toimivien yritysten voitot ovat kasvaneet merkittävästi, korkeat hinnat heikentävät sähkönkäyttäjien taloudellista asemaa ja monien kotitalouksien kohdalla sähköenergian hinnan nousu voi kasvattaa kotitalouden kustannuksia kohtuuttomasti. Erityisesti tilanne koskee paljon sähköenergiaa käyttäviä kotitalouksia, kuten sähkölämmitteisten talojen omistajia. Yleisesti voidaan todeta, että kuluttajien oikeustajuun ei istu nykyinen tilanne, jossa kuluttajahinnat nousevat satojakin prosentteja aiheuttaen valtavia haasteita kotitalouksille samaan aikaan, kun energiamarkkinatoimijat raportoivat merkittävistä voitoista. Kuluttajaliitto on tehnyt useita aloitteita yhteiskunnallisessa keskustelussa, joissa yksilöityjen toimien avulla voitaisiin parantaa kuluttajien asemaa tässä poikkeuksellisessa tilanteessa.

Sähkön kohtuullinen hinta

Sähkön hinnalle ei ole asetettu laissa hintasääntelyä ja sähkön vähittäishinnat määräytyvät tukkumarkkinoilla. Nykyinen hinnanmääräytymismekanismi näkyy suoraan kuluttajille tarjolla olevien sähkösopimusten hinnoissa sekä sopimusehdoissa. Sähkön hinnoittelun sopimusvapaudessa on kuitenkin poikkeus toimitusvelvollisen sähkönmyyjän osalta. Jokaisen jakeluverkkoyhtiön alueella toimii toimitusvelvollinen sähkönmyyjä, jonka tulee myydä velvollisuuden piiriin kuuluville asiakkaille sähköä lain mukaan kohtuulliseen hintaan. Myyjä saa kuitenkin lähtökohtaisesti päättää itse, millaisia tuotteita se tarjoaa toimitusvelvollisuustuotteina ja miten ne on hinnoiteltu. Kohtuuttomat tai vähittäismarkkinoiden kilpailua rajoittavat ehdot on laissa kielletty. Hinnan kohtuullisuuden tarkempi määrittely ja siihen vaikuttavat tekijät ovat epäselviä. Energiaviraston tulisi pikaisesti määritellä nykyistä tarkemmin hinnoittelun kohtuullisuuden sisältöä ja linjata, voiko yhtiön ainoa toimitusvelvollisuustuote olla pörssisähkösopimus. Lisäksi viranomaisen tulisi viipymättä tutkia ja selvittää energiayhtiöiden nyt tekemien hinnankorotusten perusteet ja ryhtyä mahdollisesti tarvittaviin seuraamustoimiin liian suurien korotusten vuoksi.

Kuluttajaliitto ry Konsumentförbundet rf
The Consumers' Union of Finland
Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 13.12.2022

Sähköyhtiökohtainen hintakatto

Kuluttajaliitto vaatii, että sähköyhtiöiden ympäri Suomea on pikaisesti otettava mallia Kokkolan Energia Oy:stä, joka on asettanut itselleen hintakaton sähköenergian hinnoittelulle. Yhtiö on sitoutunut myymään sähköä kyseisellä hinnalla oman alueensa asukkaille. Sähköyhtiöiden on nyt aika osoittaa, että ne oikeasti välittävät asiakkaistaan, eivätkä vaan voitoistaan. Erityisesti jokaisen vastuullisen, kuntaomisteisen sähköyhtiön, jolla on riittävästi omaa tuotantoa, tulee suojata oman alueensa kuluttajia kohtuuttomilta sähkölaskuilta. Hintakatto on yksi toimintatapa, jolla tämä voidaan poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti toteuttaa.

Kuluttajariitalautakunnan riittävät resurssit sähköyhtiöiden asiakkaiden oikeussuojan turvaamiseksi

Viime aikoina monet sähköyhtiöt ovat ilmoittaneet tuntuvista hinnankorotuksista toistaiseksi voimassa oleviin sähkösopimuksiin. Korotus voi olla laiton, mikäli se tapahtuu ilman riittäviä perusteita. Tällöin hinnankorotuksen voi viedä arvioitavaksi kuluttajariitalautakuntaan, joka on kuluttajalle maksuton ja riskitön riidanratkaisuelin. Kuluttajaliitto on kuitenkin huolissaan kuluttajariitalautakunnan pitkistä käsittelyajoista. Kuluttajariitalautakunnan jonot ovat jo pidempään olleet todella pitkät. Lautakunta on aliresursoitu sen tärkeään tehtävään nähden. Lautakunta ei tällä hetkellä toimi kuluttajan kannalta katsottuna siten, kuin on tarkoitettu. Sen sijaan, että kuluttajariitalautakunnan resurssit olisivat kasvaneet, viime aikoina työntekijöiden määrä on laskenut. Kuluttajien oikeussuojan toteutumisen näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että valtio osoittaa välittömästi lisää resursseja kuluttajariitalautakunnan jonojen pikaiseen purkamiseen.

Sähkötukien toimivuus

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että kotitalouksien tukitoimia tehdään ja tarvittaessa jatketaan nyt jo päätettyjen toimien lisäksi. Jo päätettyjen tukitoimien, kuten sähkön arvonlisäveron alentaminen, sähkötuen ja sähkövähennyksen kriteereitä ja voimassaoloa tulee tarkastella ja tarvittaessa pidentää nyt päätetystä. Kuluttajaliitto kantaa huolta tukitoimien saavutettavuudesta ja hakemisen asiakaslähtöisyyden toteutumisesta sekä siitä, onko tukitoimia riittävän ajoissa kotitalouksien saatavilla akuutissa tilanteessa. Valtionvarainministeriön esitys ns. windfall-veron toteutuksesta on ollut juuri lausunnoilla. Kuluttajaliitto on sinänsä kannattanut esitystä, mutta todennut, että järjestelmän puutteena on se, että kerättyjä verovaroja ei voida korvamerkitä kuluttajien tukemiseen ja toisaalta ajallisen yhteyden puute: verot kertyvät valtiolle huomattavan myöhään siihen nähden, että kuluttajat tarvitsevat tukitoimia viipymättä ja nyt, kun korkeiden hintojen aiheuttamat maksuvelvoitteet toteutuvat.

Kuluttajaliitto ry

Juha Beurling-Pomoell
pääsihteeri

Kuluttajaliitto ry Konsumentförbundet rf
The Consumers' Union of Finland
Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi